

Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca
Faculty of History and Philosophy
Doctoral School of History, Civilization, and Culture

The Biography of Kata Bornemisza
Female Spaces and Roles in the Seventeenth-Century Transylvanian
Nobility
PhD Thesis Summary

Scientific supervisor:

Prof. Rűsz-Fogarasi Enikű, PhD

PhD candidate:

Kis Cynthia

Cluj-Napoca, 2025

Table of Contents

I. Introduction	6
I.1. Sources and Methodological Framework	14
I.2. Historiographical Context: Kata Bornemisza in the Study of Noblewomen's History	27
II. Among Women – Kata Bornemisza as a Sister (1656–1659)	42
II.1. Introduction	42
II.2. Sisterly Relationships in the Premodern Era. Horizontal Networks among Noble Families	43
II.2.1. Alliances Between Sisters: Emotional Support and Strategic Cooperation	44
II.3. Kata Bornemisza's Relationship with Her Sisters	47
II.3.1. Correspondence Between the Bornemisza Sisters	51
II.3.2. The Relationship Between Kata and Zsuzsanna Bornemisza	54
II.3.3. The Relationship Between Kata and Anna Bornemisza	60
II.4. The Topography of the Bornemisza Sisters' Living Space	69
II.5. Political Developments and Their Impact on the Bornemisza Sisters (1657–1660)	83
II.6. The Bornemisza Sisters and the Men: Marriage Strategies, Political Alliances, and Family Relations	88
II.7. Suffering and Care: The Sisters' Perspectives on Health	95
II.8. Conclusions	108
III. Kata Bornemisza as a Wife: The Years of Marriage to Dénes Bánffy (1659–1674)	110
III.1. Introduction	110
III.2. Social, Economic and Political Context of Noble Marriages in the Premodern Period	112
III.3. Historical Perspectives on Premodern Noble Marriages	115
III.3.1. Noble Marriages in Hungarian History: The Intersection of Politics and Emotion	117
III.4. The Marriage Between Kata Bornemisza and Dénes Bánffy (1659–1674)	120
III.5. The Living Standards of the Bánffy–Bornemisza Couple	136
III.6. Comparative Case Study: The Bánffy–Bornemisza and Teleki–Veér Marriages. Parallels and Connections	139
III.6.1. Practices of Gift-Giving and Purchasing	156
III.6.2. Kata Bornemisza as a Friend: The Friendship Between the Lady Bánffy and Teleki Veér Judit	160
III.6.3. Parenthood	165
III.6.4. Child-Rearing and Mischief	171
III.6.5. Conclusions: The Network of Loyalty – Emotional and Social Dimensions of the Bánffy–Teleki Alliance	179
III.7. Conclusions	180
IV. Widowhood and Recovery: Kata Bornemisza as a Widow (1674–1685)	183
IV.1. Introduction	183
IV.2. The Agency of Noble Widows in Seventeenth-Century Transylvania and Hungary	184
IV.2.1. Legal Status and Property Regimes	184
IV.2.2. Social Aspects and Expectations Regarding Widowhood	188
IV.3. Historiographical and Comparative Perspectives on the Status of Noble Widows	191
IV.3.1. International Parallels and Regional Specificities	194

IV.4. The Year 1674	196
IV.4.1. The Decline of Dénes Bánffy's Political Power	197
IV.4.2. Political Execution in the Fortress of Beclean	202
IV.4.3. The Early Stages of Kata Bornemisza's Widowhood	211
IV.4.4. Efforts to Recover Her Wealth	224
IV.5. The Daily Life of a Widow – Kata Bornemisza in Her Final Years (1674–1685)	228
IV.5.1. Estate Management and Economic Activity During Widowhood	229
IV.5.2. Kata Bornemisza's Support for the Reformed Church	241
IV.5.3. Family Above All: Kata Bornemisza as Mother, Mother-in-Law, and Grandmother	245
IV.5.4. Healing Family Wounds: Her Relationship with Mihály Teleki After 1674	251
IV.5.5. Two Destinies, One Blood: The Strain in Sororal Loyalty Between Kata and Anna Bornemisza	254
IV.5.6. The End. Kata Bornemisza's Illness, Death, and Burial	256
IV.6. Conclusions	261
V. General Conclusions	264
VI. Sources and Bibliography	274
VII. Appendices	293

Keywords: female roles, Transylvanian nobility, Bánffy family, seventeenth century, power relations, female agency and representation

The subject of my research took shape through a long and gradual process in which my academic interests and research experiences continuously contributed to the development of my scholarly perspective. I find it relevant to present the intellectual and professional trajectory that ultimately led me to the study of Kata Bornemisza's life and personality.

From the time of my undergraduate studies, which focused on cultural tourism, I felt a strong attraction to Hungarian and Transylvanian noble culture, the world of castles, and architectural morphology. I was fascinated by the idea that buildings are not merely constructions of stone or wood but reflections of the social relations and power structures of a given era. The symbols, coats of arms, and other decorative elements adorning the façades fulfilled both aesthetic functions and served as visual expressions of the owners' identity and social status. These details inspired me to explore the hidden stories behind built heritage, bringing me closer to those who once lived within those walls. This ability to "read" the built environment became not only a stimulating experience in terms of art history but also a solid foundation for interpreting historical sources.

Later, during my master's studies in cultural heritage research and valorization, my focus gradually shifted toward women's history, particularly the legal, social, and familial status of noblewomen. My MA thesis analyzed the biographical trajectory of Krisztina Nyáry (1604–1641), with particular emphasis on her legal conflicts with her mother-in-law over the recovery of property, movable goods, and guardianship of her children.

A key factor in my academic formation was the scholarly guidance and support provided by Katalin Péter. Our relationship — carried out mostly through email correspondence — had a significant impact on the direction of my research. Her extensive expertise and intellectual commitment deeply influenced me and strengthened my resolve to engage more profoundly with women's history. Her advice, encouragement, and mentorship affirmed my belief that studying the lives and social roles of noblewomen is both valuable and necessary.

During a research fellowship, I explored the fate of Krisztina Nyáry's semi-orphaned daughters, which reinforced my conviction that noblewomen were not merely passive subjects of their time, but active agents in shaping their own lives — whether through estate management, the defense of family inheritances, or the mobilization of kinship networks.

Although my focus remained on the nobility, my interest gradually turned toward the Transylvanian aristocracy. This shift decisively influenced the further direction of my research and deepened my curiosity about the internal dynamics of noble families in the seventeenth century. By that time, early modern studies — particularly the seventeenth century — had become a defining element of my academic path.

During my historical studies, I directed my attention to the history of the Bánffy family. My archival research at the Romanian State Archives gave me access to the Bánffy family's documentary collections. There, I encountered for the first time the name of Dénes Bánffy. His accusation and execution became the central topic of my second BA dissertation, written after completing my degree in cultural tourism and my MA in cultural heritage. This topic offered a gateway into the political and legal realities of Transylvanian noble society in the seventeenth century.

Although Kata Bornemisza's name appeared only marginally during this early research, it was already evident that her historical role extended beyond family ties and warranted more focused scholarly attention. At the planning stage of my doctoral project, I initially intended to conduct a broad study of the social, political, and economic roles of the Bánffy women, with particular emphasis on their relationship networks. However, the extensive volume of sources and the complexity of the topic made such a wide-ranging investigation unfeasible within a reasonable timeframe. Consequently, I narrowed the scope of my research, and since I was already familiar with Kata Bornemisza through the figure of Dénes Bánffy, it became a natural choice to place her at the center of my inquiry.

Through the analysis of primary sources and a deeper understanding of her personality, Kata Bornemisza emerged as a complex and compelling figure — strong, yet sensitive — whose choices and life path increasingly captivated my academic interest. Her biography not only offers a valuable entry point into the condition of seventeenth-century aristocratic women in Transylvania but is also remarkable and fascinating in its own right. Her life unfolded in a constantly shifting emotional and historical landscape: at times marked by stability and peace, at other times shaped by threatening political or personal conflicts. Studying this often-contradictory trajectory posed a challenge from a historical perspective but also encouraged me, as a doctoral candidate, to delve more deeply into the layers of her personality and the decision-making mechanisms that guided her actions.

As a result, I became increasingly convinced that my doctoral research should take the form of a thematic biography of Kata Bornemisza. The objective of this thesis is not only to present the chronological development of her life but also to interpret it from multiple

perspectives, enabling an analysis of her many social roles. Bornemisza was a defining presence in her time — as a sister, household manager, wife, mother, relative, confidante, widow, and patron — exerting considerable influence over those around her.

Nevertheless, historical research has so far paid limited attention to the multifaceted ways in which noblewomen participated both in familial life and in broader social spheres. While surviving sources often depict them in a single role, in reality, their lives and decisions were closely intertwined with the functioning of early modern society and economy, as well as with the dynamics of kinship and family networks. As historian Joan Scott has argued, women-centered inquiries not only shed light on women's social roles but are also inseparable from the analysis of male positions and broader social structures. In this spirit, I approached Kata Bornemisza not only as an individual historical subject but also as a lens through which broader contexts may be reconstructed.

The professional and intellectual journey described above clearly shaped the direction that led me to the detailed analysis of Kata Bornemisza's life and personality. Her figure reflects both the everyday and exceptional destinies of early modern noblewomen and provides a valuable opportunity to broaden our understanding of the social relations and power structures within Transylvanian nobility in the seventeenth century. Through my research, I aim to reconstruct not only an individual life path but also to explore its broader context: how noblewomen navigated the legal, economic, and social frameworks of their time, and what strategies they employed to strengthen their positions and ensure their families' advancement.

The purpose of this doctoral thesis is therefore to contribute to a deeper understanding of noblewomen's history in the premodern period and, by extension, to enrich early modern social history. One of the fundamental goals of this research is the identification and analysis of primary sources related to Kata Bornemisza — including private letters, official documents, invitations, property records, wills, and diary entries — which allow for a detailed reconstruction of her personal life. Through the critical analysis of these sources, I examine the roles of early modern noblewomen both through the lens of traditional categories of social history — such as family and marital roles, property ownership and estate management, political influence, or social representation — and from the perspective of individual agency and everyday decision-making.

Kata Bornemisza's correspondence and the documents preserved in connection with her offer insights into her personal life while also shedding light on the legal struggles and spheres of action available to noblewomen in the seventeenth century. Special attention is given to her economic activities, as the autonomy she exercised in these domains vividly illustrates

the kinds of opportunities available to noblewomen in maintaining and developing their estates. Through her example, I aim to investigate, from an interdisciplinary perspective, the avenues of agency available to premodern aristocratic women, thereby contributing to new directions in seventeenth-century social history research.

I paid particular attention to the analysis of the relationship networks of noblewomen, as kinship ties and social connections played a key role not only on a personal level, but also in political and economic affirmation. In this context, I also sought to understand how Kata Bornemisza — as a member of a prominent noble family — related to the princely court and to the political elite of Transylvania.

The dissertation is structured in three main chapters, which trace the different stages of Kata Bornemisza's life. The period under examination spans four decades, from 1656 to 1685. The first chapter addresses her youth, a phase during which she had already gone through two marriages and was living through her second widowhood, surrounded by a close-knit circle of female support provided by her sisters. Familial cohesion played a decisive role in preserving the family's properties and wealth in the late 1650s, despite the destruction caused by Ottoman-Tatar incursions. During this period, both Kata and her two sisters faced considerable challenges: Kata and Zsuzsanna, as widows, were striving to secure the future of their respective families, while Anna's husband was held captive in Crimea by the Tatars, prompting the entire family to mobilize all available resources in an effort to obtain his release.

The second chapter presents Kata Bornemisza in her roles as wife and mother — a stage of her life in which, having reached adulthood, she was required to face the challenges of everyday existence. During this period, in addition to kinship ties, friendships also began to take shape, significantly influencing her daily life. The chapter includes a data-rich case study that examines the relationship between the couples Bánffy–Bornemisza and Teleki–Veér, identifying similarities in marital dynamics, everyday life, parental involvement, and the modes of interaction between these two noble families. Special attention is given to the friendship between Kata Bornemisza and Judit Veér, which highlights the importance of emotional and support networks among noblewomen.

The third chapter focuses on Kata Bornemisza's widowhood, during which she assumed the role of head of the family. By this time, her son had reached the age of majority and started his own family, while she — as a grandmother, a capable estate manager, and a woman with firm determination in defending her interests — managed her affairs with confidence. This phase of her life brings into sharper focus the side of her personality marked

by perseverance, as she strove relentlessly to recover a significant portion of the Bánffy estate that had previously been lost.

Throughout her life, Kata Bornemisza had to constantly navigate between different family models: in her relationship with her sisters, she cultivated an egalitarian alliance — following a horizontal and symmetrical family pattern — while in her marriages she operated, as per the norms of the time, within a more hierarchical framework. In her third marriage, however, this relationship of subordination was less pronounced: Dénes Bánffy often sought her opinion, and Kata, as a wife, not only adapted to her husband's decisions but also actively participated in the management of family affairs, whether they concerned economic matters or political issues that formally belonged to her husband's sphere of authority.

After 1674, she assumed the role of head of the household: until her son came of age and married, Kata stood at the top of the family hierarchy and managed the household's affairs with authority. Nevertheless, her sphere of agency was not always equally broad: there were moments when she was able to assertively shape her own destiny and that of her family — consolidating her material position and contributing to community life by founding churches — but there were also periods when her possibilities were drastically limited, especially following her husband's political downfall.

Kata Bornemisza's story is also one of transcending the limitations imposed by her own time. She was an exceptional figure in that she engaged in domains that typically fell outside the scope of noblewomen's traditional roles. In a world where women's duties were often confined to family, household, and estate management, she achieved far more. Her economic acumen stood out among her contemporaries: she followed developments in the land market, understood the importance of long-term investment, and even took part in the trade of live animals — an activity that could generate significant income.

She was in direct proximity to political events. Her sister, Anna Bornemisza, as Princess of Transylvania, was one of the most influential women in the country, and Kata, through this sisterly connection, had unmediated access to the political life of the time. This closeness, however, while advantageous in many ways, also carried serious risks. The most dramatic event of her life was the execution of her husband, Dénes Bánffy — an episode that, beyond the deep personal loss, endangered her material security and social standing. Very few noblewomen of the time could say that their husband had been convicted and executed for high treason, an event that turned their family into a victim of political power struggles. Even so, Kata did not collapse. She managed to preserve the family's status, and the Bánffy lineage continued to be influential within the world of Transylvanian nobility.

At the same time, Kata Bornemisza's daily life resembled, in many respects, that of her contemporaries: she lived her existence within the family sphere, surrounded by her child and relatives, and, as was typical, she bore direct responsibility for the management of the household, estates, and everyday affairs. Nevertheless, due to her exceptional circumstances and remarkable personal qualities, her biographical trajectory reflects not only the fate of a single noblewoman but, when placed within a broader context, becomes a meaningful example for the study of noblewomen's history in the early modern period.

Her life story is particularly valuable in that it offers access to both the microhistorical and macrohistorical processes of the seventeenth century. On the one hand, her individual path illuminates the opportunities, struggles, and decision-making mechanisms available to noblewomen; on the other hand, through her relationships and actions, we gain insight into the internal workings of the political and social structures of early modern Transylvania.

It is not possible to fully grasp all the decision-making processes that lay behind her choices. Due to discontinuities and gaps in the surviving sources, we are at times compelled to formulate hypotheses — especially since the reality was undoubtedly far more complex. What is certain, however, is that the life of Kata Bornemisza can be considered one of the most compelling examples of early modern noblewomen's history. Her path was marked by dramatic turning points and moments of vulnerability, yet she was never passive. Her life did not consist of resigned acceptance but of determined action, guided by will and foresight.

This research, beyond enabling the exploration of an exceptional female life story, has also led to the formulation of key historiographical questions essential for a deeper understanding of the social structure, power relations, and emotional world of the Transylvanian nobility in the premodern period. One of the most important conclusions of the dissertation is that the study of noblewomen's history is not merely a restorative scholarly endeavor, but a necessary condition for interpreting the social history of the period in a more complex and nuanced manner.

As I delved further into these historical interconnections, it became increasingly clear that Kata Bornemisza's story is not an isolated case, but part of a multi-voiced family narrative in which well-known names appear, such as Bánffy, Teleki, Apafi, Szentpáli, Wass, Kemény, and, of course, Bornemisza. From epistolary fragments and official documents, a mosaic gradually emerged — a seventeenth-century Transylvanian noble social network in which kinship, friendship, and political alliances shaped the sphere of action and the weight of decision-making for historical actors.

This deep embedding in social networks also highlighted a significant historiographical gap: for a long time, the figure of the noblewoman remained overshadowed by the history of her husband. While the political career of Dénes Bánffy has been documented in numerous studies and monographs since the nineteenth century — including works by Sándor Szilágyi and Ferenc Zsinka — the historical role of his wife has remained unjustly marginal. Yet the preserved sources clearly attest that her life trajectory, decisions, and social presence cannot be considered mere appendices to her husband's biography, but demand an autonomous and distinct interpretative framework.

It is not my intention to claim that this doctoral dissertation offers definitive answers to all the questions it raises. From the outset, the research was not aimed at reconstructing a complete biography, but rather at applying a thematic approach focused on the life trajectory of Kata Bornemisza. The objective was to examine the various social roles and life contexts in which she acted — as sister, wife, mother, widow, patron, estate manager, political actor, confidante, grandmother, and more — and, based on these positions, to formulate questions that go beyond the individual fate and contribute to a better understanding of seventeenth-century Transylvanian nobility, particularly noblewomen.

It is my hope that this doctoral dissertation will contribute to the well-deserved recognition of Kata Bornemisza within the history of the female elite in Transylvania, while also encouraging further research into the social roles of noblewomen in the broader context of premodern social history. The richness of detail offered by the analyzed documentary material not only sheds light on a remarkable life path but also allows for a more vivid and nuanced understanding of the entire era. At the same time, it is evident that this research does not represent a finished process, but one that remains open to continuation and development.

Even at this stage, it has been possible to reconstruct a rich and multifaceted portrait; however, the potential of the archival sources is far from exhausted. It is possible that previously unknown documents will emerge in the future, or that certain details, treated here as secondary, may become starting points for other investigations. In this sense, the dissertation should not be seen as an endpoint, but rather as a stage — a point of departure which, through its observations, interpretations, and methodological approaches, seeks to contribute to a more layered and interconnected reading of seventeenth-century women's biographies.

Archival Sources and Manuscripts

National Archives of Romania, Cluj County Branch, Bánffy Family Collection, fasc. 964. Documents concerning the accusation and execution of Dénes Bánffy during the principality of Mihály Apafi, as well as the measures adopted in this context.

National Archives of Romania, Cluj County Branch, Bánffy Family Collection, fasc. 965. The trial and condemnation of Count Dénes Bánffy, who was imprisoned and beheaded in Beclean on charges of high treason.

National Archives of Romania, Cluj County Branch, Bánffy Family Collection, fasc. 968. Letters of Count Dénes Bánffy addressed to his wife, dated 1668.

National Archives of Romania, Cluj County Branch, Bánffy Family Collection, fasc. 969. Correspondence of Count Dénes Bánffy's son (György) and widow (Kata Bornemisza) addressed to Prince Mihály Apafi of Transylvania and his wife, Anna Bornemisza (Kata's sister).

National Archives of Romania, Cluj County Branch, Bánffy Family Collection, fasc. 970. Letter from Kata Bornemisza (widow of Dénes Bánffy), inviting György Vass to the wedding of her son, György, and Sophia Dániel, to be held on 16 July in Iernut.

National Széchényi Library, Manuscripts Department, Women's Hungarian Library – Copy Collection of Private Letters (Magyar Asszonyok Könyvtára), OSZK Kt. Fol. Hung. 2638/I–VI.

Published Primary Sources

Apor Péter: *Metamorphosis Transylvanie*. Bukarest: Kriterion Könyvkiadó, 1978.

Benczédi Gergely (közl.): „Egyháztörténelmi adatok. CVII. Unitárius halottak és temetések.” *Keresztény Magvető*, 21. évf., 6. sz., 1886, 354–356.

Bethlen János: *Erdély története 1629–1673*. Közli Jankovics József. Budapest: Balassi Kiadó, 1993.

„Bethlen Mihályné Bornemisza Kata meghívója Bethlen Ferenczné Kemény Katához Bethlen Mihály temetésére. Keresd, 1656.” Közli Lukinich Imre. *Genealógiai Füzetek*, 8. évf., 1910, 124–125.

„Borosjenői Bornemisza Pál végrendelete, 1639. szeptember 12.” Közli Ötvös Ágoston. *Delejtű*, 4. évf., 28. sz., 1861, 230–231.

Cserei Mihály: *Erdély históriája (1661–1711)*. Közli Bánkúti Imre. Budapest: Európa Könyvkiadó, 1983.

Deák Farkas: *Magyar hölgyek levelei. 499 darab. 1616–1709*. Budapest: MTA, 1879.

Deák Farkas: *Wesselényi Anna özv. Csáky Istvánné életrajza és levelezése*. Budapest: MTA, 1875.

Fehér János (szerk.): *Teleki Mihály udvartartási naplója (1673–1681)*. (Erdélyi Művelődéstörténeti Források. 5.) Kolozsvár: Entz Géza Művelődéstörténeti Alapítvány, 2007.

Gergely Sámuel (szerk.): *Teleki Mihály levelezése*. I–VIII. köt. Budapest: Magyar Történelmi Társulat, 1905–1926.

„Haller Gábor naplója, 1630–1644.” In: Mikó Imre (szerk.): *Erdélyi történelmi adatok*, IV. köt. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 1862, 1–111.

Hanák Béla – Szabó András Péter (szerk.): *Keresztvíztől sírkeresztig. Családi eseményekre szóló meghívólevelek Kassa város levéltárában (1526–1700)*. I. köt. (Magyar Családtörténeti Források). Budapest: Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, 2021.

Heidelbergi Káté. Szolnoki Református Egyházközség honlapja. [Online] Elérhető: <https://szolnokref.hu/magunkrol/heidelbergi-kate/> (Letöltés: 2025. 03. 02.)

Heltai János – Kovács Eszter – P. Vásárhelyi Judit – Perger Péter – Szvorényi Róbert – Tóth Anna Judit – V. Ecsedi Judit: *Régi magyar nyomtatványok. 1671–1685. V. köt.* Budapest: Országos Széchényi Könyvtár, 2023.

Herner János: *Bornemisza Anna megbűvöltetése. Boszorkányok Erdély politikai küzdelmeiben 1678–1688.* Budapest–Szeged: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kiadása, 1988.

Iványi Béla: *A római szent birodalmi széki gróf Teleki-család gyömrői levéltára.* Szeged: gr. Teleki-család gyömrői ága, 1931.

Jakó Zsigmond (közl.): *A gyalui vártartomány urbáriumai.* Kolozsvár: Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda, 1944.

Kénosi Tőzsér János – Uzoni Fosztó István: *Az Erdélyi Unitárius Egyház története. II. köt. (Az Erdélyi Unitárius Egyház Gyűjtőlevéltárának és Nagykönyvtárának kiadványai 4/1.)* Kolozsvár: Erdélyi Unitárius Egyház, 2009.

W. Kovács András: *A Wass család cegei levéltára.* (Erdélyi Múzeum Nemzeti Levéltára 3.) Kolozsvár: EME, 2006.

Lukinich Imre (közl.): „Keresdi Bethlen Ferencz levelezése, 1622–1653.” II. közlemény. *Történelmi Tár*, 8. évf., 1907, 228–258.

Merényi Lajos (közl.): „Eszterházy Miklós levelei Nyáry Krisztinához 1624–1639.” Első közlemény. *Történelmi Tár*, 4. sorozat 1. köt., 1900, 16–60.

Nagy Gyula (közl.): *Czegei Vass György és Vass László naplói 1659–1739.* (Monumenta Hungariae Historica. *Scriptores* XXXV.) Budapest: MTA Könyvkiadó-Hivatala, 1896.

Papp Miklós (közl.): „Magyar nyelvészeti emlék a XVII. századból.” *Vasárnapi Újság*, 5. évf., 3. sz., 1858. január 17., 13.

Révérend, Dominique: *Bethlen Miklós emlékiratai.* Budapest: Helikon, 1984.

Sebestyén Mihály (szerk.): *Bánffy Dienes elárultatása. Levelek, okiratok, korabeli vallomások.* (Erdélyi ritkaságok 7.) Marosvásárhely: Mentor Kiadó, 2012.

Szalay László (közl.): *Gróf Bethlen Miklós Önéletírásának Második Fele.* III. köt. Budapest: Heckenast Gusztáv, 1858. [Online] https://mek.oszk.hu/16700/16791/pdf/16791_2.pdf (Letöltés: 2025.02.05.)

„Szaniszló Zsigmond naplói. (1682–1711).” Első közlemény. Közli Torma Károly. *Történelmi Tár*, 3. sorozat, 12. köt., 1889, 230–269.

Szádeczky Lajos (szerk.): *Székely oklevéltár.* VI. köt. Kolozsvár: Ajtai K. Albert Könyvnyomdája, 1897.

Szilády Áron – Szilágyi Sándor (szerk.): *Török-Magyarkori Állam-Okmánytár.* V. (Török-Magyarkori történelmi emlékek.) Pest: Eggenberger, 1871.

Szilágyi Sándor (szerk.): *Erdélyi Országgyűlési Emlékek.* XIV–XVIII. köt. (1664–1686). (Monumenta Hungariae Historica. Magyar Történelmi Emlékek. Harmadik Osztály: Országgyűlési emlékek.) Budapest: Magyar Tudományos Akadémia Magyar Könyvkiadó Hivatala, 1889–1895.

Tolnai F. István: *Igaz Keresztyéni és Apostoli Tudomány s vallás Utára vezető és az el-tévelyedésről jó Utban hozó Kalauz.* Kolozsvár: nyomtatta Veresegyházi Mihály, 1679.

Torma Károly: „Bánffy Dénes tragoédiája történetéhez.” *Magyar Történelmi Tár*, 3. sorozat, 4. köt., 1881.

Tóth Ernő (szerk.): *I. és II. Apafi Mihály fejedelmek naplója az 1632–1694. évekről.* Első közlemény. Kolozsvár: Ajtai K. Albert Könyvnyomdája, 1900.

Tóth Ernő (szerk.): *I. és II. Apafi Mihály fejedelmek naplója az 1632–1694. évekről.* Második közlemény. Kolozsvár: Ajtai K. Albert Könyvnyomdája, 1900.

Tóth Ernő (szerk.): *I. és II. Apafi Mihály fejedelmek naplója az 1632–1694. évekről. Negyedik közlemény.* Kolozsvár: Ajtai K. Albert Könyvnyomdája, 1900.

Tóth Ernő (közl.): „Hidvégi Nemes János naplója az 1651–1686. évekről. Második közlemény.” *Történelmi Tár*, 4. sorozat, 3. köt., 3. évf., 1902.

Tóth Ernő (közl.): „Hidvégi Nemes János naplója az 1651–1686. évekről. Harmadik közlemény.” *Történelmi Tár*, 4. sorozat, 3. köt., 3. évf., 1902.

Tóth Ernő (közl.): „Hidvégi Nemes János naplója az 1651–1686. évekről. Negyedik és befejező közlemény.” *Történelmi Tár*, 4. sorozat, 4. köt., 4. évf., 1903.

Tüdös S. Kinga (szerk.): *Erdélyi testamentumok 4. Erdélyi nemesek és főemberek végrendelete 1661–1723.* Marosvásárhely: Mentor Kiadó, 2011.

Vass József: „Bornemisza Kata levele (Egy lap Erdély múltjából.)” *Családi Lapok*, V. évf., 13. sz., 1856. június 5., 485–488.

Vida Tivadar: „*Szerelmes Orsikám...*” *A Nádasdyak és Szegedi Kőrös Gáspár levelezése.* Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1988.

Viskolcz Noémi – Zvara Edina (szerk.): *Esterházy Pál és Esterházy Orsolya levelezése. (Esterhazyana.)* Budapest: MTA Könyvtár és Információs Központ, Kossuth Kiadó, 2019.

Werbőczy István: *Hármaskönyv (Tripartitum opus juris consuetudinarii inclyti Regni Hungariae).* Ford. és kiad. Kolosvári Sándor és Óvári Kelemen. Budapest: Franklin-Társulat, 1894. I. rész. [Online] Elérhető: https://www.staff.u-szeged.hu/~capitul/analecta/trip_hung.htm (Letöltés: 2025.01.04.).

Wesselényi István: *Sanyarú világ. Napló 1703–1708.* I–II. köt. Közli Demény Lajos – Magyarai András. Bukarest: Kriterion Könyvkiadó, 1983–1985.

V. Windisch Éva (szerk.): *Bethlen Miklós Önéletírása. I–II köt.* Budapest: Szépirodalmi Kiadó, 1955.

Digitally Published Sources

Balogh Zsuzsánna: „A Bornemissza család 17. századi lakodalmaira szóló meghívók.” *Magyar Nemzeti Levéltár – Országos Levéltár*. [Online] Elérhető: https://mnl.gov.hu/mnl/ol/hirek/a_bornemissza_csalad_17_szazadi_lakodalmaira_szolo_meg_hivok (Letöltés: 2025.02.05.).

Balogh Zsuzsánna: „Egy brutális kivégzés a 17. századi Erdélyi Fejedelemségből. Kollatovith György levele Bánffy Dénes kivégzéséről.” *Magyar Nemzeti Levéltár – Országos Levéltár*. [Online] Elérhető: https://mnl.gov.hu/mnl/ol/hirek/egy_brutalis_kivegzes_a_17_szazadi_erdelyi_fejedelemsegbol (Letöltés: 2025. 01. 14.).

Bibliography

Arany Krisztina – Bara Júlia – Laczlavik György – Lengyel Nóra (szerk.): *A 18. századi arisztokrácia mindennapjai. Therese Corzan és Hueber Antal naplói (1757–1759)*. (Magyar Családtörténetek: Források 3.) Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, 2021.

Ariès, Philippe: *Centuries of Childhood: A Social History of Family Life*. New York: Alfred A. Knopf, 1962.

Ariès, Philippe: *Gyermek, család, halál*. Budapest: Gondolat, 1987.

B. Nagy Margit: *Várak, kastélyok, udvarházak, ahogy a régiek látták: XVII–XVIII. századi erdélyi összeírások és leltárak*. Bukarest: Kriterion Könyvkiadó, 1973.

Bajáki Rita – Báthory Orsolya (szerk.): *A nők és a régi magyarországi vallásosság*. Budapest: MTA–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport, 2015.

Balás Ilona: *Bornemisza Anna fejedelemszönyv élete és kora*. Gyoma: Kner Izidor Könyvnyomdája, 1918.

Balogh Judit: „Hűtlenségi perek az Erdélyi Fejedelemségben.” *Miskolci Jogi Szemle*, 16. évf., 5. sz., 2021, 42–54.

Balogh Judit: „Járvány, betegség és az azokhoz való viszony a 17. század végi egodokumentumokban.” *Magyar Tudomány*, 182. évf., 8. sz., 2021, 1093–1096.

Balogh Judit – Horn Ildikó: „Fejedelmi oktatáspolitikai és az erdélyi középfokú oktatás.” In: Lupescu Makó Mária (szerk.): *Oktatás Erdélyben – az elmélettől a gyakorlatig, a középkortól a 20. századig*. Kolozsvár: Egyetemi Műhely Kiadó, 2021, 63–114.

Balogh Zsuzsánna: „Az el nem felejtett gyermekek: Születés, halálozás és gondoskodás egy XVII. századi erdélyi nemesi família levelezésében.” *Fons*, 28. évf., 1. sz., 2021, 3–26.

Balogh Zsuzsánna: „Bánffy Dénes alakja Cserei Mihály Erdély történetében.” In: Gesztelyi Hermina – Görög Dániel – Maróthy Szilvia (szerk.): *Szöveg, hordozó, közösség: Olvasóközönség és közösségi olvasmányok a régi magyar irodalomban*. Budapest: Reciti Kiadó, 2016, 181–198.

Balogh Zsuzsánna: „Bethlen János levele I. Apafi Mihálynak a Bánffy Dénes elleni vádakról (1674).” *Lymbus*, 21. évf., 2023, 167–183.

Balogh Zsuzsánna: „Özvegység, újracházasodás és testvéri kapcsolatok egy 17. századi nemesasszony levelezésében.” In: Erdélyi Gabriella (szerk.): *Özvegyek és árvák a régi Magyarországon, 1550–1940*. (Magyar Családtörténetek: Tanulmányok 5.) Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, 2020, 227–246.

Balogh Zsuzsánna – Barta M. János: „Bánffy Dénes levelei Csáky Istvánhoz (1667–1669).” *Lymbus*, 2015, 141–169.

Barbu, Violeta – Székely, Maria Magdalena – Tüdös S. Kinga – Jianu, Angela: *Grădina rozelor. Femei din Moldova, Țara Românească și Transilvania (sec. XVII-XIX)*. Bukarest: Editura Academiei Române, 2015.

Baros–Gyimothy Eszter Márta: „Özvegy nők és új családjaik egy 18. századi gömöri mezővárosban.” *Történelmi Szemle*, LXI. évf., 4. sz., 2019, 633–656.

Barta Gábor – Bóna István – Köpeczi Béla – Makkai László – Miskolczy Ambrus – Mócsy András – Péter Katalin – Szász Zoltán – Tóth Endre – Trócsányi Zsolt – R. Várkonyi Ágnes – Vékony Gábor: *Erdély rövid története*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1989.

Benda Borbála: *Étkezési szokások a magyar főúri udvarokban a kora újkorban*. Szombathely: Magyar Nemzeti Levéltár Vas Megyei Levéltára, 2014.

Benda Borbála: „Rákóczi Erzsébet, a birtokos és gazdálkodó.” In: Fábri Anna – Várkonyi Gábor (szerk.): *Nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*. Budapest: Argumentum, 2007, 19–28.

Békési Andor: „A gondviselő Isten kezében.” *Reformátusok Lapja*, 30. évf., 18 sz., 1986, 1.

Benedek Gyula: „Adalékok a választói református templom és gyülekezet történetéhez.” *Református Szemle*, 90. évf., 2. sz., 1997, 118–121.

Bicsok Zoltán – Orbán Zsolt: „*Isten segedelmével udvaromat megépítettem...*” *Történelmi családok kastélyai Erdélyben*. Csíkszereda: Gutenberg Kiadó, 2019.

Bíró József: *A bonczhidai Bánffy-kastély*. (Erdélyi Tudományos Füzetek, 75.) Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 1935.

Bíró Vencel: „Az erdélyi udvarház gazdasági szerepe a XVII. század második felében.” In: Sas Péter (szerk.): *Ódon Erdély. Művelődéstörténeti tanulmányok*. (Magyar Hírmondó) I. köt. Budapest: Magvető Könyvkiadó, 1986, 268–327.

Bloom, Ida: „The History of Widowhood: A Bibliographic Overview.” *Journal of Family History*, 16. évf., 2. sz., 1991, 191–210.

Bock, Gisela: *Women in European History*. Oxford: Blackwell Publishing, 2002.

Bódai Dalma: „'Mikor sok kérői voltak leányának.' Menyasszonyok és hozományok a Thurzó családban a 17. század elején.” *Sic Itur ad Astra*, 73. sz, 2021, 35–56.

Braudel, Fernand: „*A történelem és a társadalomtudományok. A hosszú időtartam.*” *Századok*, 106. évf., 4–5. sz., 1972, 988–1012.

Bubryák Orsolya: „Nyáry Krisztina hozománya. Források az Esterházy-kincstár kialakulásához.” *Lymbus*, 13. évf., 2016, 163–189.

Capp, Bernard: *The Ties that Bind. Siblings, Family and Society in Early Modern England*. Oxford: Oxford University Press, 2018.

Cavallo, Sandra – Warner, Lyndan (szerk.): *Widowhood in Medieval and Early Modern Europe*. London: Longman, 1999.

Coster, Will: *Family and Kinship in England, 1450–1800*. New York: Routledge, 2013.

Csoma Zsigmond: *Nők a magyar szőlő- és borkultúrában*. Budapest: Agroinform Kiadó, 2008.

Csorba Dávid – Mikó Gyula: *Apafi Mihály fejedelem temetése*. Budapest: Reciti, 2014.

Gy. Dávid Gyula: *A bonchidai Bánffy-kastély*. Kolozsvár: Polis Kiadó, 2018.

Deáky Zita: „A szoptatás, a dajkaság és a csecsemőhalandóság kérdései az orvostörténeti forrásokban (19. század első fele).” *Erdélyi Múzeum*, 65. köt., 1–2. füzet, 2003, 188–202.

Deé Nagy Anikó: „Könyvgyűjtő asszonyok a XVIII. században.” In: Kovács András – Sipos Gábor – Tonk Sándor (szerk.): *Emlékkönyv Jakó Zsigmond születésének nyolcvanadik évfordulójára*. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 1996, 135–147.

Dinan, Susan E. – Meyers, Debra (szerk.): *Women and Religion in the Atlantic Age, 1550–1900*. New York: Palgrave Macmillan, 2007.

Duby, Georges: *Love and Marriage in the Middle Ages*. Chicago: University of Chicago Press, 1996.

Duchonová Diana: „Női családi szerepek: menyasszony, feleség, anya. A női kommunikáció színterei a nemesi családokban.” In: Krász Lilla – Sipos Balázs (szerk.): *A női kommunikáció kultúrtörténete*. Budapest: Napvilág, 2019, 47–58.

Elekes Irén Borbála: „Páratlan női könyvgyűjtemény az Országos Széchényi Könyvtárban.” In: Bolemant Lilla (szerk.): *Nőképek kisebbségben. Tanulmányok a kisebbségben (is) élő nőkről*. Pozsony: Phoenix Polgári Társulás, 2014, 61–64.

Erdélyi Gabriella (szerk.): *Anyák és apák. Szülői szerepek, gondoskodás és tekintély a partiarchális családban (1500–1918)*. (Magyar Családtörténetek: Tanulmányok 7.) Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, 2021.

Erdélyi Gabriella (szerk.): *Érzelmek és mostohák. Mozaikcsaládok a régi Magyarországon, 1500–1850*. (Magyar Családtörténetek: Tanulmányok 4.) Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, 2019.

Erdélyi Gabriella (szerk.): *Özvegyek és árvák a régi Magyarországon, 1550–1940*. (Magyar Családtörténetek: Tanulmányok 5.) Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, 2020.

Erickson, Amy Louise: „Noble Widows and Estate Management.” *Continuity and Change*, 12. évf., 1. sz., 1997, 77–102.

Erickson, Amy Louise: *Women and Property in Early Modern England*. London: Routledge, 1993.

Fábri Anna – Várkonyi Gábor (szerk.): *Nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*. Budapest: Argumentum, 2007.

Fazakas Gergely Tamás: „Árvaság és mártírium: A gyámoltalan özvegy mint a református egyház metaforája a 17–18. században.” *Studia Litteraria*, 51. évf., 3–4. sz., 2012, 198–231.

Fejes Judit: „Az Esterházyak házassági politikája 1645 után.” In: Péter Katalin (szerk.): *Gyermek a kora újkori Magyarországon: „adott Isten hozzánk való szeretetéből... egy kis frauimmerecskét nekünk”*. (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 19.) Budapest: MTA Történettudományi Intézete, 1996, 115–166.

Felházy Árpád: „Bonchida református egyházközségének története. Bonchida a múltban.” *Református Szemle*, 90. évf., 2. sz., 1997, 128–145.

Fletcher, Anthony: *Gender, Sex and Subordination in England, 1500–1800*. New Haven – London: Yale University Press, 1995.

Frevert, Ute: *Women in German History: From Bourgeois Emancipation to Sexual Liberation*. Oxford: Berg Publishers, 1989.

Gergely Sámuel: „Adatok Bánffy Dénes tragédiájához.” *Erdélyi Múzeum*, Új Folyam 7, 29. évf., 4. sz., 1912, 281–288.

Gergely Sámuel: „Teleki Mihály levelezése.” *Akadémiai Értesítő*, 18. köt., 1907, 40–52.

Gyáni Gábor: *A nő élete – történelmi perspektívában*. (Magyar Családtörténetek: Tanulmányok 6.) Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, 2021.

Gyáni Gábor: *Család, háztartás, városi cselédség*. Budapest: Magvető Kiadó, 1983.

Gyárfás Elemér: *Bethlen Miklós kancellár 1642–1716*. Dicsőszentmárton: Erzsébet Könyvnyomda R.T., 1924.

Hadnagy Szabolcs: „Az 1658. évi oszmán hadjárat. Egy kettős hadjárat lehetősége.” *Aetas*, 35. évf., 3. sz., 2020, 34–45.

Hanawalt, Barbara A.: *Growing Up in Medieval London: The Experience of Childhood in History*. Oxford: Oxford University Press, 1995.

Hardwick, Julie: *The Practice of Patriarchy: Gender and the Politics of Household Authority in Early Modern France*. University Park, PA: The Pennsylvania State University Press, 1998.

Hargittay Emil (szerk.): *Régi magyar levelestár XVI–XVII. század*. I–II. köt. Budapest: Magvető Kiadó, 1981.

Harris, Barbara J.: *English Aristocratic Women, 1450–1550: Marriage and Family, Property and Careers*. Oxford: Oxford University Press, 2002.

Herepei János: „Adatok Teleki Mihály és udvara életéhez (Töredék).” In: Keserű Bálint (szerk.): *Adattár XVII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez*. III. köt. Budapest–Szeged: József Attila Tudományegyetem I. Magyar Irodalomtörténeti Tanszék – MTA Irodalomtörténeti Intézet, 1971, 13–31.

Herepei János: *A kolozsvári Farkas utcai református templom és kollégium történetéből*. Kolozsvár: Művelődés, 2004.

Hill, Georgina: *Women in English Life from Medieval to Modern Times*. I–II. köt. London: Richard Bentley & Son, 1896.

Homonnai Betti: *Veér Judit életrajza*. Budapest: Pesti Könyvnyomda Részvény-Társaság, 1914.

Horn Ildikó – Barta János: *Három ország egy haza. 1625–1699. A mohácsi vésztől a karlócai békéig*. Budapest: Kossuth Kiadó, 2020.

Horn Ildikó: „Nemesi árvák.” In: Péter Katalin (szerk.): *Gyermekek a kora újkori Magyarországon: „adott Isten hozzánk való szeretetéből... egy kis frauзиммерecske nekünk”*. (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 19.) Budapest: MTA Történettudományi Intézete, 1996, 51–90.

Horváth Ágnes: „Főnemesi özvegyasszonyok a 16–17. századi Magyarországon (Elmélet és gyakorlat).” In: Fábri Anna – Várkonyi Gábor (szerk.): *Nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*. Budapest: Argumentum, 2007, 247–268.

Hiller István: „Nyáry Krisztina 1604–1641.” In: R. Várkonyi Ágnes: *Nők a magyar történelemben*. Budapest: Zrínyi Kiadó, 1997, 97–131.

Hufton, Olwen: *The Prospect Before Her: A History of Women in Western Europe, 1500–1800*. London: HarperCollins, 1995.

Hunyadi Attila – Lupescu Makó Mária – Nagy Róbert – Pakó Klára (szerk.): *Fürdőélet Erdélyben. Erdélyi Évszázadok*. (A Kolozsvári Magyar Történeti Intézet Évkönyve I.) Kolozsvár: Egyetemi Műhely Kiadó, 2016.

Jakó Zsigmond: „A gyalui vártartomány történetéből.” In: Uő: *Írás, levéltár, társadalom. Tanulmányok és források Erdély történelméhez*. Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont. Történettudományi Intézet, 2016, 594–666.

Jeney-Tóth Annamária: „A fejedelmi udvar az Erdélyi Fejedelemségben.” *Korunk*, III. évf., 3. sz., 2013, 27–33.

Johnson, Christopher H. – Sabeian, David Warren (szerk.): *Sibling Relations and the Transformation of European Kinship 1300–1900*. New York – Oxford: Berghahn Books, 2011.

Kelemen Lajos: *Művészettörténeti tanulmányok*. II. köt., Bukarest: Kriterion, 1982.

Kelényi Borbála: „Hungarian Aristocratic Women’s Last Wills from the Late Middle Ages.” In: Bárány Attila – Orosz István – Papp Klára – Vinkler Bálint (szerk.): *Műveltség és társadalmi szerepek: arisztokraták Magyarországon és Európában*. Debrecen: Debreceni Egyetem Történelmi Intézete, 2014, 133–154.

Kempelen Béla: *Magyar nemes családok*. I. köt. Budapest: Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1911.

Kéri Katalin: *Lánynevelés és női művelődés az újkori Magyarországon: nemzetközi kitekintéssel és nőtörténeti alapozással*. Pécs: Kronosz Kiadó, 2018.

Kéri Katalin: „Nő történeti és lánynevelés-történeti kurzusok és kutatások a PTE Bölcsészettudományi Karán (hazai kitekintéssel).” *Autonómia és Felelősség. Neveléstudományi Folyóirat*, 1. sz., 2014, 19–31.

Kis Cynthia: „’As much as possible, help me Your Grace’ – Kata Bornemisza’s letters to Mihály Teleki (1656–1668).” *Studia Universitatis Babeş-Bolyai*, 68. évf., Special Issue, 2023. november, 118–143.

Kiss István: „A Dési Református Egyházmegye történeti névtára.” *Református Szemle*, 92. évf., 2. sz., 1999, 142–157.

Kovács András: „A bonchidai Bánffy-kastély.” In: Kovács András: *Épületek emlékezete. Nevezetes épületek Erdélyben*. Budapest: L’Harmattan, 2007, 185–200.

Kovács András: „Castelul din Bonțida. Etape de construcție în stilul Renașterii.” *Ars Transsilvaniae*, V., 1995, 128–129.

Kovács András: *Késő reneszánsz építészet Erdélyben. 1541–1720*. Budapest–Kolozsvár: Teleki László Alapítvány, 2003.

Kovács András – Dani János – W. Kovács András (szerk.): *A kolozsvári Farkas utcai templom címerei. Entz Géza és Kovács András tanulmányaival*. Budapest – Kolozsvár: Balassi Könyvkiadó–Polis Könyvkiadó, 1995.

W. Kovács András: „A cegei Wass család története (16–20. század).” *Erdélyi Múzeum*, 66. évf., 3–4. sz., 2004, 1–56.

P. Kovács Klára: „A keresdi alsó Bethlen-kastély és előzményei.” In: P. Kovács Klára (szerk.): *Várak, erődök, kastélyok az erdélyi régiségben. Erdélyi Évszázadok*. (A Kolozsvári Magyar Történeti Intézet Évkönyve V.) Kolozsvár: Egyetemi Műhely Kiadó, 2021, 53–74.

Kővári László: *Erdély legnevezetesebb családai*. Kolozsvár: Barráné és Stein, 1854.

Krász Lilla: *Születés és anyaság a régi Magyarországon. 16–20. század eleje*. Budapest: ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, 2023.

Krász Lilla – Sipos Balázs (szerk.): *A női kommunikáció kultúrtörténete*. Budapest: Napvilág, 2019.

Kuti Klára: *Rend és rendetlenség Bornemisza Anna asztalánál. Táplálkozás és háztartásvezetés az erdélyi fejedelmi udvarban*. Budapest: Magyar Néprajzi Társaság, 2022.

Láczay Magdolna (szerk.): *Nők és férfiak..., avagy a nemek története*. (Rendi társadalom – Polgári társadalom 16.) Nyíregyháza: Nyíregyházi Főiskola, 2003.

Lahtinen, Anu: „Stepfamilies in Sweden, 1400–1650: The Family in Process Between Bloodlines and Continuity.” In: Warner, Lyndan (szerk.): *Stepfamilies in Europe, 1400–1800*. London: Routledge, 2018, 38–55.

V. László Zsófia: „Nőoktatás és könyves műveltség a 17–18. században.” In: Papp Júlia (szerk.): *Zsoltártól a rózsaszín regényig. Fejezetek a magyar női művelődés történetéből*. Budapest: Petőfi Irodalmi Múzeum, 2014, 95–127.

V. László Zsófia: *Példás asszonyok – Női szerepek változása a protestáns halotti beszédek tükrében (1711–1825)*. Budapest: Ráció, 2020.

Lázár Miklós: *Erdély főispánjai (1540–1711)*. Budapest: Athenaeum, 1889.

Lengyel Tünde: „A kora újkori női műveltség problémái – elvárások, határok és lehetőségek.” In: Krász Lilla – Sipos Balázs (szerk.): *A női kommunikáció kultúrtörténete*. Budapest: Napvilág, 2019, 21–33.

Lengyel Tünde: „Az írástudatlantól a főispánig. Thurzó Györgyné, coborszentmihályi Czobor Erzsébet.” In: Fábri Anna – Várkonyi Gábor (szerk.): *Nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*. Budapest: Argumentum, 2007, 139–161.

Lengyel Tünde: „Esettanulmány a kora újkori női műveltség kérdéséhez. Elvárások, lehetőségek, határok.” *Századok*, 153. évf., 2. sz., 2019, 235–250. Elérhető: https://epa.oszk.hu/03300/03328/00032/pdf/EPA03328_szazadok_2019_02_235-250.pdf (Letöltés: 2024.10.24.)

Lengyel Tünde: „Eszménykép, elvárás és gyakorlat. A kora újkori főúri asszonyok mindennapi élete.” In: Bolemant Lilla (szerk.): *Nőképek kisebbségben. Tanulmányok a kisebbségben (is) élő nőkről*. Pozsony: Phoenix Polgári Társulás, 2014, 75–82.

Lerner, Gerda: *The Creation of Patriarchy*. New York: Oxford University Press, 1986.

Léstyán Ferenc: *Megszentelt kövek. A középkori erdélyi püspökség templomai*. Gyulafehérvár: Római Katolikus Érsekség, 2000. In: *Tündérkert – Kézikönyvtár*. Arcanum Digitális Tudománytár. [Online] <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Tunderkert-tunderkert-1/megszentelt-kovek-2/> (Letöltés: 2025. 01. 24.).

Lőrincz Anna: *EU-s támogatások és kiforrott csapatok – az erdélyi régészet utóbbi éveit összegezte Csók Zsolt*, maszol.ro, 2019. február 18. [Online] Elérhető: <https://maszol.ro/belfold/EU-s-tamogatasok-es-kiforrott-csapatok-az-erdelyi-regeszett-utobbi-eveit-osszegezte-Csok-Zsolt> (Letöltés: 2024.11.27.).

Lukinich Imre: *A bethleni gróf Bethlen-család története*. Budapest: Athenaeum, 1928.

Lupescu Makó Mária: „'Mindenemet hagyom... hog tanýtassag es az Eskolat el ne hagyassak vele'. Az utódok taníttatásáról a kora újkori erdélyi végrendeletek tükrében.” In: Bogdándi Zsolt – Lupescu Makó Mária (szerk.): *Peregrináció és erudíció. Tanulmányok Tonk Sándor tiszteletére*. Kolozsvár: EME, 2020, 251–280.

Makkai László – Szász Zoltán (szerk.): *Erdély története. II. kötet. 1606-tól 1830-ig*. 3. kiadás. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988.

Markaly Aranka: „Érdek vagy szerelem? Thököly Imre és Zrínyi Ilona kapcsolata.” In: Kovács Kiss Gyöngy (szerk.): *Szerelmek a magyar történelemben*. Kolozsvár: Komp-Press – Korunk, 2018, 61–72.

Mátay Mónika: „Historiográfiai viták a testamentumról.” *Korall*, 15–16. sz., 2004. május, 248–270.

McSheffrey, Shannon: „A remarrying widow: Law and Legal Records in Late Medieval London.” In: Kippen, Kim – Woods, Lori (szerk.): *Worth and Repute. Valuing Gender in Late Medieval and Early Modern Europe. Essays in Honour of Barbara Todd*. (Essays and Studies 25.) Toronto: Centre for Renaissance and Reformation Studies Publications, 2011, 231–252.

Merényi Hajnalka: „Apafiak, Bethlenek, Telekiek – művelődés az Apafi-kori Erdély főúri udvaraiban.” *Sic Itur ad Astra*, 1. sz., 2021, 103–136.

Mihalik Béla Vilmos: „Kodok Klára. Az özvegyasszonyi önállóság cselei és korlátai.” In: Erdélyi Gabriella (szerk.): *Özvegyek és árvák a régi Magyarországon, 1550–1940*. (Magyar Családtörténetek: Tanulmányok 5.) Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, 2020, 197–226.

Mikó Pál: *Női magyar levélstílus a 17. században*. Székelyudvarhely: Becsek Dániel Könyvnyomda, 1896.

Molnár Géza: „Szentpali András [sic!] és felesége Bornemissza Susána rövid deductioja.” *Genealógiai Füzetek*, 11. évf., 1913. [Online] Elérhető: https://adt.arcanum.com/hu/view/GenealogiaiFuzetek_1913/?query=bornemissza+sus%C3%A1na+r%C3%B6vid+deductioja&pg=191&layout=s (Letöltés: 2024.11.27.).

Monok István: „A női könyvtulajdonos, a női olvasó a 16–17. században.” In: Papp Júlia (szerk.): *Zsoltártól a rózsaszín regényig. Fejezetek a magyar női művelődés történetéből*. Budapest: Petőfi Irodalmi Múzeum, 2014, 79–94.

Mordovin Maxim: „A mezőörményesi udvarház. Adatok egy elfeledett fejedelmi építkezéshez.” In: Feld István – Somorjay Selysette (szerk.): *Kastélyok évszázadai – évszázadok kastélyai. Tanulmányok a 80 éves Koppány Tibor tiszteletére*. Budapest: Castrum Bene Egyesület, Históriaantik Könyvesház Kiadó, 2008, 145–162.

Nagy Anita: „Az arisztokrata női udvartartás irányítója: a vénasszony.” In: Fábri Anna – Várkonyi Gábor (szerk.): *Nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*. Budapest: Argumentum, 2007, 11–37.

Nagy Géza – Nemes Mihály – Tompos Lilla: *A magyar viseletek története*. Budapest: Magyar Mercurius, 2002.

Nagy Iván: *Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. I. köt. Bánffy család, IV. tábla. Pest: Ráth Mór, 1857. [Online] Arcanum Digitális Tudománytár. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Nagyivan-nagy-ivan-magyarorszag-csaladai-1/elso-kotet-2/banffy-csalad-losonczi-grof-es-baro-524/> (Letöltés: 2025. 03. 01.).

Nagy Iván: *Magyarország családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal*. VI. köt. Pest: Friebeisz István, 1860. [Online] Arcanum Digitális Tudománytár. Elérhető: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Nagyivan-nagy-ivan-magyarorszag-csaladai-1/> (Letöltés: 2024.11.05.).

Nagy Péter: „Bethlen Miklós és Önéletírása.” *Irodalomtörténeti Közlemények*, XCVIII. évf., 4. sz., 1994, 445–478.

Nagyné Szegvári Katalin: *A nők művelődési jogaiért folytatott harc hazánkban (1777–1918)*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Kiadó, 1969.

Oborni Teréz: *Erdély aranykora. Fejedelmek tündérkertje*. Budapest: Rubicon Intézet, 2021.

Oborni Teréz: *Erdély fejedelmei*. Budapest: Pannonica Kiadó, 2002.

Oborni Teréz: *Erdély fejedelmei*. Budapest–Kolozsvár: Magyar Nemzeti Levéltár – Iskola Alapítvány, 2023.

Oborni Teréz: „'Igaz szerelmesed, Gabriel'. Bethlen Gábor és Károlyi Zsuzsanna története.” In: Kovács Kiss Gyöngy (szerk.): *Szerelmek a magyar történelemben*. Kolozsvár: Komp-Press – Korunk, 2018, 43–60.

Orosz Lajos: *A magyar nőnevelés úttörői*. Budapest: Tankönyvkiadó, 1962.

Papp Gábor: „Házastársi örök szerelem. Nádasdy Tamás és Kanizsay Orsolya levelezése.” *Korunk*, III. évf., 12. sz., 2016, 4–13.

Papp Júlia (szerk.): *Zsoltártól a rózsaszín regényig. Fejezetek a magyar női művelődés történetéből*. Budapest: Petőfi Irodalmi Múzeum, 2014.

Papp Klára: „Erdélyi és Magyar Királyságbeli nemesi családok kapcsolatai a 17. század második felében.” In: Rémiás Tibor (főszerk.): *A nyíregyházi Jósza András Múzeum évkönyve*. Nyíregyháza: Jósza András Múzeum, 2017, 307–315.

Pálfi József: *Református felsőoktatás Erdélyben. Universitas-sors a reformációtól a Kolozsvári Tudományegyetemig*. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2009.

Pápai Páriz Ferenc: *Pax corporis*. (Magyar Hírmondó) S. a. r. az utószót és a jegyzeteket írta Szabylár Ferenc. Budapest: Magvető, 1984.

Pelling, Margaret – Smith, Richard M. (szerk.): *Life, Death, and the Elderly: Historical Perspectives*. London: Routledge, 1991.

Peres Zsuzsanna: „Arisztokrata gyámnők és kötelezettségeik a 16–17. századi Magyarországon.” In: Máthé Gábor – Révész T. Mihály – Gosztonyi Gergely (szerk.): *Jogtörténeti Parerga. Ünnepi tanulmányok Mezey Barna 65. születésnapja tiszteletére*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó, 2018, 235–240.

Peres Zsuzsanna: „Az özvegyek jogai a kora újkori Magyar Királyságban.” In: Nagy Gábor – Sály Pál – Tringli István – Viskolcz Noémi (szerk.): *Társadalom és jog a középkor és kora újkori Magyarországon. Jogtörténeti tanulmányok*. Miskolc: Miskolci Egyetemi Kiadó, 2021, 101–110.

Pesti Brigitta: „Női olvasók, női mecénások a 17. századi kegyességi irodalomban.” In: Veres Ildikó (szerk.): *A nők jelenléte és szerepe a magyar protestáns szellemiségben*. Sárospatak: Hernád Kiadó, 2019, 99–121.

Péter Katalin: *A csejtei várúrnő: Báthory Erzsébet*. Budapest: Helikon Kiadó, 1985.

Péter Katalin: „A gyermekek első tíz esztendeje.” In: Péter Katalin (szerk.): *Gyermekek a kora újkori Magyarországon: „adott Isten hozzánk való szeretetéből... egy kis frauzimmerecskét nekünk”*. (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 19.) Budapest: MTA Történettudományi Intézete, 1996, 15–50.

Péter Katalin: „Az asszony neve. Arisztokrata névhasználat a 16–17. századi Magyarországon.” *Történelmi Szemle*, 52. évf., 2. sz., 2010, 151–187.

Péter Katalin: „Az olvasó nő eszménye a 17. századi Magyarországon.” In: Klaniczay Gábor – Nagy Balázs (szerk.): *A középkor szeretete: Történeti tanulmányok Sz. Jónás Ilona születésnapjára*. Budapest: ELTE Bölcsészettudományi Kar, 1999, 323–332.

Péter Katalin: *Esterházy Miklós*. Budapest: Gondolat Kiadó, 1985.

Péter Katalin (szerk.): *Gyermekek a kora újkori Magyarországon: „adott Isten hozzánk való szeretetéből... egy kis frauzimmerecskét nekünk”*. (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 19.) Budapest: MTA Történettudományi Intézete, 1996.

Péter Katalin: *Házasság a régi Magyarországon. 16–17. század*. (Múltidéző-zsebkönyvtár.) Budapest: L'Harmattan, 2008.

Péter Katalin: „Házasság a XVII. századi Magyarországon.” In: Oláh Tamás (szerk.): *Fejezetek a szexualitás történetéből*. Budapest: Gondolat, 1986, 164–200.

Péter Katalin: „Házassághalmozók. Előkelő nők házasságai a kora újkori Magyarországon.” *Rubicon*, 19. évf., 5. sz., 2008, 72–77.

Péter Katalin: „Kanizsay Orsolya (1521–1569).” In: R. Várkonyi Ágnes (szerk.): *Nők a magyar történelemben*. Budapest: Zrínyi Kiadó, 1997, 47–63.

Péter Katalin: „Lorántffy Zsuzsanna (1600–1660).” In: R. Várkonyi Ágnes (szerk.): *Nők a magyar történelemben*. Budapest: Zrínyi Kiadó, 1997, 85–96.

Péter Katalin: *Magánélet a régi Magyarországon*. Budapest: MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont – Történettudományi Intézet, 2012.

Péter Katalin: „Női családfők Sárospatakon a 16–17. században.” *Századok*, 123. évf., 5–6. sz., 1989, 563–609.

Petri Mór: *Szilágy vármegye monographiája*, IV. köt. Budapest: Szilágyvármegyei Monographia Kiadó Bizottság – Pallas Nyomda Rt., 1903. Arcanum Digitális Tudománytár. [Online] Elérhető: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Tunderkert-tunderkert-1/szilagy-varmegye-monographiaja-5E50/>

Rácz Balázs Viktor: „Konfiskálás az Apafi-korban.” *Fons*, 26. évf., 1. sz., 2019, 3–38.

Radvánszky Béla: *Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században*. I. köt. Budapest: Helikon, 1986.

Riti József Attila: „A losonczi báró Bánffy család.” *Történelmi Magazin*, <https://tortenelmimagazin.ro/a-losonczi-baro-banffy-csalad/> (letöltve: 2025. március 1.).

Romsics Ignác: *Magyarország története*. Budapest: Kossuth Kiadó, 2017.

Roper, Lyndal: *Oedipus and the Devil: Witchcraft, Sexuality and Religion in Early Modern Europe*. London: Routledge, 1994.

Roper, Lyndal: *The Holy Household: Women and Morals in Reformation Augsburg*. Oxford: Clarendon Press, 1989.

Rublack, Ulinka: „Meanings of Gender in Early Modern German History.” In: Rublack, Ulinka (szerk.): *Gender in Early Modern German History*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002, 1–18.

Ruppel, Sophie: „Subordinates, Patrons and Most Beloved. Sibling Relationships in Seventeenth-Century German Court Society.” In: Johnson, Christopher H. – Sabean, David Warren (szerk.): *Sibling Relations and the Transformation of European Kinship 1300–1900*. New York – Oxford: Berghahn Books, 2011, 157–174.

Sabean, David Warren: *Kinship in Neckarhausen, 1700–1870*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010.

Sándor István: „A késett kegyelem mondái.” *Etnographia*, 59. évf., 1948, 138–145.

Schneider, David M.: „Conclusions.” In: Mac, Marshall (szerk.): *Siblingship in Oceania: Studies in the Meaning of Kin Relations*. Lanham – New York – London: University Press of America, 1981, 385–398.

Scott, Joan W.: „Gender: A Useful Category of Historical Analysis.” *The American Historical Review*, 91. évf., 5. sz. 1986, 1053–1075.

Scott, Joan W.: *Gender and the Politics of History*. New York: Columbia University Press, 2018.

Sebestyén József: „Jelentés a bonchidai gróf Bánffy-kastély könyv- és levéltármaradványok beszállítására vonatkozó kiküldetésemről.” *Erdélyi Múzeum*, 56. évf., 1–2. sz., 1994, 115–116.

Sipos Gábor: „’Tanulásoknak okáért...’ Bethlen Gábor világi elitképző programjáról.” *Korunk*, III. évf., 3. sz., 2013, 21–26.

Solcan, Șarolta: *Familia în secolul al XVII-lea în Țările Române*. Bukarest: Editura Universității București, 1999.

Spieß, Karl-Heinz: „Maintenance Regulations and Sibling Relations in High Nobility of Late Medieval Germany.” In: Johnson, Christopher H. – Sabean, David Warren (szerk.): *Sibling Relations and the Transformation of European Kinship 1300–1900*. New York – Oxford: Berghahn Books, 2011, 55–72.

Stretton, Tim: „Stepmothers at Law in Early Modern England.” In: Warner, Lyndan (szerk.): *Stepfamilies in Europe, 1400–1800*. London: Routledge, 2018, 91–108.

Sullerot, Evelyne: *A női munka története és szociológiája*. Budapest: Gondolat, 1971.

Szabó András: „Női művelődés a 16. századi Magyarországon.” In: Papp Júlia (szerk.): *Zsoltártól a rózsaszín regényig. Fejezetek a magyar női művelődés történetéből*. Budapest: Petőfi Irodalmi Múzeum, 2014, 71–78.

Szabó András Péter: „Menyegzőtől mennyegzőig. Gondolatok a házasságkötési szokásrend magyarországi fejlődéséről.” *Századok*, 144. évf., 5. sz., 2010, 1027–1083.

Szabó T. Attila: *A kalotaszegi nagybirtok jobbágyságának szolgáltatása és adózása (1640–1690)*. (Erdélyi Tudományos Füzetek 114.) Kolozsvár: EME, 1940.

Szabó T. Attila (szerk.): *Borsavölgyi kutatások. Nyelvészet. A Kolozsmegyei Borsavölgy helynevei*. Kolozsvár: Minerva, 1945.

Szabó T. Attila (szerk.): *Erdélyi magyar szótörténeti tár*. I–XIV. Bukarest–Kolozsvár: Kriterion–Akadémiai Kiadó–EME, 1975–2005.

Szabó T. Attila: *Levéltári adatok faépítészetünk történetéhez II. Székelykapuk és fazárak*. Kolozsvár: EME, 1939.

Szalai Ágnes: „Az váradiak [...] Sebesvár ellen csikorgatják fogokat’ – Sebesvár végvára az Apafi-korszak első évtizedében.” *Erdélyi Múzeum*, 85. évf., 1. sz., 2023, 115–131.

Szalai Ágnes: „A neveléspártoló Teleki Mihály.” In: Tötös Áron (szerk.): *Fejezetek Erdély történetéről*. Kolozsvár: Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2018, 109–128.

Szijártó M. István: *Nemesi társadalom és politika. Tanulmányok a 18. századi magyar rendiségről*. Budapest: Universitas Könyvkiadó, 2006.

Szilágyi Sándor: *Bánffy Dénes kora és megöletése*. Pest: Emich Gusztáv Nyomdája, 1859.

Szilágyi Sándor: *I. Rákóczi György és a diplomácia*. Budapest: MTA, 1878.

Szilágyi Sándor: *Lorántffy Zsuzsanna – Történeti család és jellemrajz*. (Magyar Tudományos Akadémia Évkönyvei, XIII. köt.) Pest: MTA, 1872.

Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái*. X. köt. Budapest: Hornyánszky, 1905. [Online] Elérhető: <https://www.arcanum.com/de/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-irok-elete-es-munkai-szinnyei-jozsef7891B/> (Letöltés: 2024. 12. 09.).

Tagányi Károly – Réthy László – Kádár József: *Szolnok-Doboka vármegye monographiája*. II. köt. Ds: Demeter és Kiss Könyvnyomdája, 1900. [Online] Elérhető: <https://www.arcanum.com> (Letöltés: 2025. 02. 12.).

Takáts Sándor: *Régi magyar nagyasszonyok*. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1982.

Tarnóc Márton: *Erdély művelődése Bethlen Gábor és a két Rákóczi György korában*. Budapest: Gondolat, 1978.

Tarnóc Márton (szerk.): *Pázmány Péter művei*. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1983.

Tartsákné Ládonyi Emese: *A kisgyermekkor és az anyaság történeti változásai a 17–18. századi magyar nyelvű forrásokban*. Doktori disszertáció. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2021. [Online] Elérhető: <https://epa.oszk.hu/00000/00021/00181/pdf/091-092.pdf> (Letöltés: 2024.09.11.).

Thaly Kálmán: „Egy kuruc tábornok hagyatéka. 1710.” *Hadtörténelmi Közlemények*, 9. évf., 1896, 141–60.

Todd, Barbara: „The remarrying widow: a stereotype reconsidered.” In: Prior, Mary (szerk.): *Women in English Society 1500–1800*. London–New York: Methuen, 1985, 54–92.

Tóth István György: *Mivelhogy magad írást nem tudsz... Az írás térhódítása a művelődésben a kora újkori Magyarországon.* (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 17.) Budapest: MTA Történettudományi Intézete, 1996.

Trócsányi Zsolt: *Erdély központi kormányzata 1540–1690.* Budapest: Akadémiai Kiadó, 1980.

Trócsányi Zsolt: *Teleki Mihály. Erdély és a kurucmozgalom 1690-ig.* Budapest: Akadémiai Kiadó, 1972.

J. Újváry Zsuzsanna: „Az Esterházy család birtokpolitikája, különös tekintettel Esterházy Pálra.” In: Ács Pál – Buzási Enikő (szerk.): *Esterházy Pál, a műkedvelő mecénás. Egy 17. századi arisztokrata-életpálya a politika és a művészet határvidékén.* Budapest: Reciti, 2015, 67–88.

Vargáné Balogh Judit: „'Náj modi' és Erdély – a tárgyak világa a 17. századi Erdély főúri udvaraiban.” In: Hudi József (szerk.): *A fogyasztás társadalomtörténete. A Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület konferenciája, Pápa, 2004. augusztus 27–28.* (Rendi társadalom – polgári társadalom, 18.) Budapest–Pápa: Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület–Pápai Református Gyűjtemények, 2007, 91–96.

R. Várkonyi Ágnes: *Erdélyi változások. Az erdélyi fejedelemség a török kiűzésének korában 1660–1711.* Budapest: Magvető, 1984.

R. Várkonyi Ágnes (szerk.): *Nők a magyar történelemben.* Budapest: Zrínyi Kiadó, 1997.

R. Várkonyi Ágnes: „Zrínyi Ilona.” In: R. Várkonyi Ágnes (szerk.): *Nők a magyar történelemben.* Budapest: Zrínyi Kiadó, 1997, 132–170.

Várkonyi Gábor: „Arisztokrata társasági élet a kora újkori Magyarországon.” In: G. Etényi Nóra – Horn Ildikó: *Idővel paloták... Magyar udvari kultúra a 16–17. században.* Budapest: Balassa Kiadó, 2005, 415–432.

Várkonyi Gábor: „Házasság és nyilvánosság a 17. századi Magyarországon – a társadalmi tér vizsgálata.” *Századok*, 153. évf., 2. sz., 2019, 251–264.

Várkonyi Gábor: „Nekem azt kell tennem, amit mások akarnak...” Arisztokrata nők és közélet a kora újkori Magyarországon.” In: Fábri Anna – Várkonyi Gábor (szerk.): *Nők világa. Művelődés- és társadalomtörténeti tanulmányok*. Budapest: Argumentum, 2007, 123–138.

Várkonyi Gábor: *Ünnepek és hétköznapiak – Művelődés és mentalitás a török kori Magyarországon*. Budapest: General Press Kiadó, 2009.

Viskolcz Noémi: „Nemes asszonyok mecénatúrája a 17. században a Magyar Királyságban. Batthyány Erzsébet és Thököly Éva, mint az egyház patrónái.” *Egyháztörténeti Szemle*, 23. évf., 4. sz., 2022, 36–57.

Vistai András János (összeáll.): *Tekintő. Erdélyi helynévkönyv*, 1–3. köt. [Online] Elérhető: <https://adatbank.ro/cedula.php?kod=2583> (Letöltés: 2025.01.25.).

Warner, Lyndan (szerk.): *Stepfamilies in Europe, 1400–1800*. London: Routledge, 2018.

Wanek Ferenc: *Fordulópontok és meghatározó személyiségek Erdély altalajkincseinek megismeréstörténetében 1920 előtt*. Kolozsvár: Scientia Kiadó, 2021.

Weichhart Gabriella: *Keresztelő, házasság és temetés Magyarországon 1600–1630*. Budapest: Stephaneum Nyomda, 1911.

Wiesner-Hanks, Merry E.: *Women and Gender in Early Modern Europe*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.

Wiesner-Hanks, Merry E.: „Women’s response to the Reformation.” In: Hsia, R. Po-Chia (szerk.): *The German People and the Reformation*. Ithaca: Cornell University Press, 1988, 148–172.

Zemon Davis, Natalie: *Women on the Margins: Three Seventeenth-Century Lives*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1995.

Zemon Davis, Natalie: „Women on Top.” In: Uő: *Society and Culture in Early Modern France: Eight Essays*. Stanford: Stanford University Press, 1975, 124–151.

Zoványi Jenő: *Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon*. Budapest: A Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, 1977.

Zsinka Ferenc: *Losonczy Bánffy Dénes és kora: életrajzi vázlat*. Budapest: Havas és Lehner, 1914.

Special Issues

Café Babel 1994/11–12: „Férfi – nő.”

Educatio 1996/III: „Nők.”

Educatio 2007/IV: „Társadalmi nemek.”

Korunk 2000/10: „Nők – szempont.”

Korunk 2007/3: „Női szerepek.”

Rubicon 1991/3: „Pesti nő a századfordulón.”

Rubicon 2001/6: „Nők a történelemben.”